

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету
Оксана ГОМОТЮК
«31» 08 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІНОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
«31» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Психологія мистецтва та арттерапія»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 053 Психологія
освітньо-професійна програма – «Психологія»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	4	7	40	26	4	10	70	150	7
Заочна	4	7	8	4	-	-	138	150	8

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 року).

Робочу програму склав ст. викладач кафедри психології та соціальної роботи, к.психол.н. **Демків Василь Григорович**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Психологія» протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОП «Психологія» д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ ПСИХОЛОГІЯ МИСТЕЦТВА ТА АРТ-ТЕРАПІЯ ”

1. Опис дисципліни “ Психологія мистецтва та арт-терапія ”

Дисципліна “ Психологія мистецтва та арт-терапія ”	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни обов’язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна – 7</i> <i>Заочна – 7</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 26 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин: 150		Самостійна робота: <i>Денна – 70 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг, КППЗ – 10 год. Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин: денна форма навчання – 11,5 з них аудиторних – 6,2		Вид підсумкового контролю – <i>екзамен</i>

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Психологія мистецтва та арт-терапія»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни «Психологія мистецтва та арт-терапія» є забезпечення оволодіння студентами цілісним фрагментом соціокультурного досвіду (знання, уміння, норми, цінності) у галузі психології мистецтва.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- сформувані знання студентів про закономірності психічного сприймання і розуміння художнього образу людиною;
- розкрити особливості соціальної психології мистецтва.
- забезпечити оволодіння методами креативності та закономірностей формування творчої особистості на різних вікових етапах;
- домогтися опанування студентами основними формами, методами і прийомами арт-терапевтичної роботи.

Об'єкт – взаємодія між людиною і твором мистецтва у рамках системи «людина – художній образ».

Предмет курсу – процеси сприйняття і розуміння художніх творів, а також психологічні аспекти творчої діяльності різновікових груп населення.

2.3 Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту діяльність.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з дисциплін: «Психологія впливу», «Психолого-педагогічне консультування», «Психокорекція і психотерапія».

2.5. Результати навчання.

Результати навчання даної дисципліни деталізують такі програмні результати:

ПРН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ МИСТЕЦТВА

Тема 1. Психологія мистецтва як галузь наукових досліджень.

1. Об'єкт, предмет, основні поняття та проблеми психології мистецтва.
2. Історія становлення та розвитку психології мистецтва на Заході.
3. Розвиток психології мистецтва у вітчизняній науці.

Культурно-історичне становлення категорії творчості, еволюція уявлень про її визначники і науково-теоретична відкритість. Інтегрально-особистісний зміст творчості, її культурно-практичні аспекти. Творчість – унікальність – новизна. Онтологія нового. Авторство та індивідуальність. Суб'єкт творчості. Здібності й обдарованість. Талант і геній. Вчинковий підхід у теоретичному осмисленні творчості та її екзистенціальний вимір. Обриси творчого процесу. Еволюція уявлень про структуру творчого процесу.

Тема 2. Сприймання і розуміння художнього образу.

1. Загальне поняття про художній образ.
2. Закономірності сприйняття художнього образу.
3. Естетична свідомість і художнє мислення.
4. Механізми і фактори психологічного впливу мистецтва на особистість.

Тема 3. Мистецтво як соціокультурний феномен та чинник соціалізації особистості.

1. Культура і мистецтво.
2. Теорія художньої комунікації.
3. Мистецтво та соціалізація особистості.

Тема 4. Розвиток психологічних уявлень про природу творчості.

1. Проблема розкриття механізмів творчості.
2. Підходи зарубіжних науковців у формуванні розуміння природи творчості.
3. Становлення вітчизняних напрямків у формуванні природи творчості.

Тема 5. Основи концепції креативності.

1. Концепція креативності Дж. Гілфорда.
2. Концепція креативності Р. Стернберга і Д. Лаверта.
3. Розвиток творчості особистості за генетико-психологічною теорією С.Д. Максименка.

Тема 6. Концепція креативності та закономірності формування творчої особистості на вікових етапах.

1. Концепція творчості В.О. Моляко.
2. Концепція механізму творчості В.В. Клименка.
3. Концепція творчості С. Медника.
4. Розвиток творчої особистості за Е. де Боно.

Тема 7. Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості.

1. Творчість як діяльність.
2. Формування наукової творчості.
3. Розвиток технічної творчості.
4. Художню творчість.
5. Літературна, образотворча та музична творчість.

Тема 8. Особливості напрямків творчості в різних видах діяльності.

1. Навики ігрової і навчальної творчості.
2. Управлінська творчість і її застосування.
3. Побутова і ситуаційна творчість.
4. Цінність комунікативної творчості.

Тема 9. Творчі здібності та обдарованість.

1. Творчі здібності.
2. Обдарованість.

Тема 10. Творча особистість та її розвиток.

1. Творча особистість.
2. Розвиток творчості особистості.

Змістовий модуль II. АРТ-ТЕРАПІЯ

Тема 11. Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної діяльності.

1. Вихідні арт-терапевтичні поняття.
2. Особливості арт-терапевтичної діяльності.

Визначення арт-терапії, історія її розвитку у зарубіжній та вітчизняній психології. Міжпредметні зв'язки арт-терапії. Основні підходи та принципи арт-терапії. Методологія та технологія проведення арт-терапевтичного процесу. Методики арт-терапії для проведення знайомства учасників арт-терапевтичної групи.

Тема 12. Форми арт-терапевтичної роботи.

1. Індивідуальна арт-терапія.
2. Групова арт-терапія.

Індивідуальна форма проведення арт-терапії і її етапи. Принципи організації арт-терапевтичної групи. Організаційні процедури в процесі арт-терапевтичної програми. Структура дня арт-терапевтичного тренінгу. Варіанти завдань-вправ для індивідуальної та групової арт-терапії.

Тема 13. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення, способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.

1. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення.
2. Способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.

Тема 14. Арт-терапія для дітей і підлітків, структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.

1. Арт-терапія для дітей і підлітків.
2. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.

Тема 15. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер, арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.

1. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер.
2. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство. Арт-терапія як засіб подолання наслідків психотравмуючих подій. Арт-терапія жіночих проблем. Арт-терапія в роботі з дітьми та підлітками.

Тема 16. Корекція страхів методами арт-терапії.

1. Корекція страхів методами арт-терапії.
2. Аналіз корекція страхів.

Тема 17. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку та правопорушниками.

1. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку.
2. Арт-терапевтична робота з правопорушниками.

Тема 18. Використання арт-терапії в роботі з бездомними.

1. Арт-терапії в роботі з бездомними.
2. Арт-терапія як метод ресоціалізації безпритульних дітей.
3. Методичні рекомендації працівникам притулку для дітей щодо використання техніки колажу в роботі з вихованцями.

Тема 19. Танець і терапія мистецтвом.

1. Потенціал танцю.
2. Танцювально-рухова терапія. Завдання, форми і можливості музикальної терапії. Процес музикальної терапії. Особливості впливу ерготропної та трофотропної музики на психічний стан людини. Оснащення кабінету музикальної терапії. Процес проведення музикальної терапії. Танець як елемент психодіагностики і корекції відношення до самого себе та розуміння взаємостосунків в групі.

Тема 20. Казкотерапія.

1. Загальна характеристика казкотерапії.
2. Казкотерапія: основні моменти. Основні вимоги до використання бібліотерапії при роботі з психологічними проблемами. Основні етапи казкотерапії. Можливості роботи з казкою, основні прийоми. Створення власних казок. Використання казкотерапії в процесі роботи з дітьми та дорослими.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни
“ Психологія мистецтва та арт-терапія ”
(денна форма навчання)**

Перелік тем	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг КПЗ	Контр. заходи
<i>Змістовий модуль 1. Психологія мистецтва</i>						
Тема 1. Психологія мистецтва як галузь наукових досліджень.	2	2	3	1	5	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 2. Сприймання і розуміння художнього образу.	2	2	3			
Тема 3. Мистецтво як соціокультурний феномен та чинник соціалізації особистості.	2	2	4			
Тема 4. Розвиток психологічних уявлень про природу творчості.	2	2	3			
Тема 5. Основи концепції креативності.	2	2	4			
Тема 6. Концепція креативності та закономірності формування творчої особистості на вікових етапах.	2	2	4	1		
Тема 7. Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості.	2	4	3			
Тема 8. Особливості напрямків творчості в різних видах діяльності.	2	-	4			
Тема 9. Творчі здібності та обдарованість.	2	2	4			
Тема 10. Творча особистість та її розвиток.	2		3			
<i>Змістовий модуль 2. Арт-терапія</i>						
Тема 11. Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної діяльності.	2	2	3	1	5	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 12. Форми арт-терапевтичної роботи.	2	-	4			
Тема 13. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення, способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.	2	-	3			
Тема 14. Арт-терапія для дітей і підлітків, структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.	2	2	3			
Тема 15. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер, арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.	2	-	4			
Тема 16. Корекція страхів методами арт-терапії.	2	-	4	1		
Тема 17. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку та правопорушниками.	2	2	4			
Тема 18. Використання арт-терапії в роботі з бездомними.	2	-	4			
Тема 19. Танець і терапія мистецтвом.	2	-	3			
Тема 20. Казкотерапія.	2	2	3			
Разом	40	26	70	4	10	

(заочна форма навчання)

Перелік тем	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Само-стійна робота	
<i>Змістовий модуль 1. Психологія мистецтва</i>				
Тема 1. Психологія мистецтва як галузь наукових досліджень.	2	-	7	
Тема 2. Сприймання і розуміння художнього образу.			7	
Тема 3. Мистецтво як соціокультурний феномен та чинник соціалізації особистості.			7	
Тема 4. Розвиток психологічних уявлень про природу творчості.			7	
Тема 5. Основи концепції креативності.			7	
Тема 6. Концепція креативності та закономірності формування творчої особистості на вікових етапах.	2	2	7	
Тема 7. Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості.			7	
Тема 8. Особливості напрямків творчості в різних видах діяльності.			7	
Тема 9. Творчі здібності та обдарованість.			7	
Тема 10. Творча особистість та її розвиток.			7	
<i>Змістовий модуль 2. Арт-терапія</i>				
Тема 11. Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної діяльності.	2	1	7	
Тема 12. Форми арт-терапевтичної роботи.			7	
Тема 13. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення, способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.			-	7
Тема 14. Арт-терапія для дітей і підлітків, структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.			1	7
Тема 15. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер, арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.				7
Тема 16. Корекція страхів методами арт-терапії.	2	-	7	
Тема 17. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку та правопорушниками.			7	
Тема 18. Використання арт-терапії в роботі з бездомними.			6	
Тема 19. Танець і терапія мистецтвом.			7	
Тема 20. Казкотерапія.			6	
Разом	8	4	138	

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Психологія мистецтва та арт-терапія»

Денна форма

Змістовий модуль 1. Психологія мистецтв Практичне заняття № 1

Тема: «Психологія мистецтва як галузь наукових досліджень».

Мета: забезпечити оволодіння студентами основними категоріями психології мистецтва, окреслити її основні поняття та історичні віхи становлення як наукової дисципліни.

Питання для обговорення:

1. Вирішенням яких проблем займається психологія мистецтва?
2. У чому полягає сутність мистецтва та які його основні функції?
3. Порівняйте особливості розвитку психології мистецтва у вітчизняній та зарубіжній науці: виділіть спільне та відмінне.

Практичне заняття № 2

Тема: «Сприймання і розуміння художнього образу».

Мета: висвітлити динаміку природи розуміння художнього образу та його особливості охарактеризувати структуру та типи естетичної свідомості.

Питання для обговорення:

1. Що таке художній образ та які його особливості?
2. Які фактори та механізми впливають на художнє сприйняття?
3. Проаналізуйте основні теорії сприйняття художнього образу: у чому специфіка кожної з них?
4. Охарактеризуйте структуру та типи естетичної свідомості.
5. У чому полягають особливості художнього мислення?
6. Яким чином мистецтво впливає на особистість?

Практичне заняття № 3

Тема: «Мистецтво як соціокультурний феномен та чинник соціалізації особистості».

Мета: розкрити особливості концепції соціальної психології мистецтва та соціалізації особистості.

Питання для обговорення:

1. Чи впливають культурні цінності на мистецтво та особливості його сприйняття (відповідь обґрунтуйте)?
2. У чому полягає сутність художньої комунікації?
3. Охарактеризуйте поняття “естетична культура” та “художня культура”.

Практичне заняття № 4

Тема: «Історія розвитку психологічних уявлень про природу творчості».

Мета: висвітлити динаміку природи психології творчості та закономірності формування зарубіжних і вітчизняних науковців, щодо розкриття механізмів творчості.

Питання для обговорення:

1. Проблема розкриття механізмів творчості.
2. Історичний розвиток психології творчості.
3. Підходи зарубіжних науковців у формуванні розуміння природи творчості.
4. Становлення вітчизняних напрямку у формуванні природи творчості.

Практичне заняття № 5

Тема: «Основи концепції креативності».

Мета: розкрити особливості концепції креативності та закономірності формування творчої особистості відповідно різних особливостей креативності.

Питання для обговорення:

1. Концепція креативності Дж. Гілфорда.
2. Концепція креативності Р. Стернберга і Д. Лаверта.
3. Розвиток творчої особистості за генетико-психологічною теорією С.Д. Максименка.

Практичне заняття № 6

Тема: «Концепція креативності».

Мета: вдосконалення розкриття особливості концепції креативності та закономірності формування творчої особистості на різних вікових етапах.

Питання для обговорення:

1. Концепція творчості В.О. Моляко.
2. Концепція механізму творчості В.В. Клименка.
3. Концепція творчості С. Медника.
4. Розвиток творчої особистості за Е. де Боно.

Практичне заняття № 7

Тема: «Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості».

Мета: розкрити особливості сутності поняття творчості як діяльності особистості в різних напрямках розвитку.

Питання для обговорення:

1. Особливості творчості як діяльності особистості.
2. Формування наукової творчості.
3. Розвиток технічної творчості.
4. Літературна і образотворча творчість.
5. Психологічні особливості музичної творчості.

Практичне заняття № 8

Тема: «Сутність поняття творчості».

Мета: розкрити особливості напрямків творчості в різних видах діяльності особистості.

Питання для обговорення:

1. Навики ігрової і навчальної творчості.
2. Управлінська творчість і її застосування.
3. Побутова і ситуаційна творчість.
4. Цінність комунікативної творчості.

Практичне заняття № 9

Тема: «Творчі здібності».

Мета: висвітлити розвиток творчих здібностей і підґрунтя, яке складає задатки обдарованості особистості.

Питання для обговорення:

1. Творчі здібності, як індивідуальні особливості особистості.
2. Обдарованість, як сукупність здібностей, що проявляються в діяльності.
3. Здібності на основі природніх задатків.
4. Творча особистість та її розвиток.

Змістовий модуль 2. Арт-терапія

Практичне заняття № 10

Тема: «Загальні закономірності арт-терапевтичної роботи».

Мета: усвідомлення важливості арт-терапії, як напрямку у практичній психології за допомогою якого можна розвантажитися від переживань і витіснених емоцій.

Питання для обговорення:

1. Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної роботи.
2. Форми арт-терапевтичної роботи.
3. Арт-терапевтичний кабінет та його оснащення.
4. Способи реєстрації і оцінки арт-терапевтичної діяльності.

Практичне заняття № 11

Тема: «Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками».

Мета: розглянути інструменти впливу на психокорекційну роботу з арт-терапевтичним напрямком в роботі з дітьми і підлітками.

Питання для обговорення:

1. Особливості арт-терапія для дітей і підлітків.
2. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.
3. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер.
4. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.
5. Корекція страхів методами арт-терапії.

Практичне заняття № 12

Тема: «Арт-терапія в соціальній сфері».

Мета: дослідити методи впливу спрямовані на розвиток емоційного інтелекту та формування нових переживань травматичного досвіду і усвідомлення власних емоційних станів.

Питання для обговорення:

1. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку.
2. Особливості роботи з правопорушниками.
3. Використання арт-терапії в роботі з бездомними.
4. Ізотерапія як метод спонтанного чи тематичного малювання.
5. Ознайомлення з глинотерапією для розвитку емоційного інтелекту.

Практичне заняття № 13

Тема: «Комбінація арт-терапії з іншими формами терапії творчості».

Мета: ознайомити з практичними навиками використання різних форм терапій творчості, а особливо звернути увагу на тілесну терапію та казкотерапію.

Питання для обговорення:

1. Ознайомлення з тілесною терапією.
2. Метод казкотерапії для усвідомлення переживань.
3. Дієвий процес перенесення казкового сенсу у реальність.
4. Застосування казки в психокорекційних цілях.
5. Піскова терапія як глибинна робота з почуттями і переживаннями.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Психологія мистецтв

Практичне заняття № 1

Тема: «Концепція креативності».

Мета: вдосконалення розкриття особливості концепції креативності та закономірності формування творчої особистості на різних вікових етапах.

Питання для обговорення:

1. Концепція творчості В.О. Моляко.
2. Концепція механізму творчості В.В. Клименка.
3. Концепція творчості С. Медника.
4. Розвиток творчої особистості за Е. де Боно.

Тема: «Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості».

Мета: розкрити особливості сутності поняття творчості як діяльності особистості в різних напрямках розвитку.

Питання для обговорення:

1. Особливості творчості як діяльності особистості.
2. Формування наукової творчості.
3. Розвиток технічної творчості.
4. Літературна і образотворча творчість.
5. Психологічні особливості музичної творчості.

Змістовий модуль 2. Арттерапія

Практичне заняття № 2

Тема: «Загальні закономірності арт-терапевтичної роботи».

Мета: усвідомлення важливості арт-терапії, як напрямку у практичній психології за допомогою якого можна розвантажитися від переживань і витіснених емоцій.

Питання для обговорення:

1. Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної роботи.
2. Форми арт-терапевтичної роботи.
3. Арт-терапевтичний кабінет та його оснащення.

4. Способи реєстрації і оцінки арт-терапевтичної діяльності.

Тема: «Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками».

Мета: розглянути інструменти впливу на психокорекційну роботу з арт-терапевтичним напрямком в роботі з дітьми і підлітками.

Питання для обговорення:

1. Особливості арт-терапія для дітей і підлітків.
2. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.
3. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер.
4. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.
5. Корекція страхів методами арт-терапії.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання виконується студентами у формі письмової розробки написання реферату. Написання і захист реферату є важливою формою самостійної навчальної діяльності студентів. У «Тлумачному словнику української мови» дається таке визначення: **«Реферат** (від лат. Referrate – доповідати, повідомляти) – 1) короткий усний або письмовий виклад наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги, статті та ін.; 2) доповідь на будь-яку тему, написана, зроблена на основі критичного огляду літературних та інших джерел». У зв'язку з цим навчальний реферат – це самостійна творча робота студента, що засвідчує його знання соціологічної літератури з цієї теми, розуміння основних підходів до вирішення наукової і практичної проблеми, а також відображає власні професійні погляди майбутнього фахівця і демонструє його вміння усвідомлювати особливості соціальної дійсності на основі теоретичних знань.

Написання реферату – це творчий процес, до того ж з'являється чудова нагода для наукового самовираження і самоствердження перед однокурсниками і викладачем. Тому, перш ніж братися за реферат, спочатку важливо розібратися, яку справжню мету Ви ставите перед собою (повідомити інших про свої оригінальні ідеї, повправлятися в написанні наукових текстів тощо).

У процесі роботи над рефератом можна виділити чотири етапи:

Вступний – вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, початок її вивчення, розробка плану і написання вступу.

Основний – детальне опрацювання літератури, робота над змістом і висновками реферату.

Прикінцевий – оформлення реферату, самокритична оцінка його змісту і виправлення виявлених недоліків.

Захист реферату (під час семінарського заняття, на студентській конференції).

При написанні реферату слід врахувати такі вимоги.

Структура реферату

Структура реферату містить такі елементи:

- титульна сторінка;
- план;
- вступ;
- основна частина (розділи, пункти і підпункти);

- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Правила оформлення використаної літератури

У рефераті відомості про використане першоджерело (бібліографічний поклик) подають після цитати у квадратних дужках: спочатку вказують номер джерела зі списку використаної літератури, а потім через кому – сторінку (сторінки) у тексті оригіналу, наприклад, [2, 145]; [4, 38-40].

Вимоги до оформлення реферату

- набір тексту здійснюється стандартним 14 шрифтом Times New Roman;
- назви розділів краще набирати 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступ в абзацах – 1,25 см;
- текст реферату необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;
- нумерація сторінок зверху посередині;
- обсяг реферату – 15-20 сторінок.

Робота оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична із проміжних оцінок).

Варіанти завдань

1. Сутність мистецтва та його основні функції.
2. Особливості художнього мислення.
3. Творчі здібності, як індивідуальні особливості особистості.
4. Способи реєстрації і оцінки арт-терапевтичної діяльності.
5. Проблема розкриття механізмів творчості.
6. Здібності на основі природних задатків.
7. Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку.
8. Розвиток творчої особистості за генетико-психологічною теорією С.Д. Максименка.
9. Форми арт-терапевтичної роботи.
10. Корекція страхів методами арт-терапії.
11. Вплив культурних цінностей на мистецтво та особливості його сприйняття.
12. Фактори та механізми впливу на художнє сприйняття.
13. Історичний розвиток психології творчості.
14. Навики ігрової і навчальної творчості.
15. Вплив мистецтва на особистість.
16. Арт-терапевтичний кабінет та його оснащення.
17. Зарубіжні підходи у формуванні розуміння природи творчості..
18. Розвиток творчої особистості за Е. де Боно.
19. Усвідомлення переживань методом казкотерапії.
20. Цінність комунікативної творчості.
21. Особливості арт-терапія для дітей і підлітків.

За бажанням студента зазначена індивідуальна науково-дослідна робота може замінитися іншими формами її виконання:

1. Підготовка комплексної доповіді із проблематики психології мистецтва та арттерапії.
2. Організація та проведення командних диспутів.
3. Складання глосарію категорій і понять із зазначеної тематики.
4. Складання бібліографії та анотацій із зазначеної тематики.
5. Моделювання різноманітних складних освітніх ситуацій та пропонування шляхів їх конструктивного вирішення засобами психології мистецтва та арттерапії.
6. Написання твору-роздуму на запропоновану викладачем тематику (наприклад: сприймання і розуміння портрету художнього образу сучасної людини; психологічний підтекст народних приказок; психологічний потенціал казки і малюнку в діагностичній та корекційній роботі з дітьми; внутрішні галактики мого індивідуального Я ...). В даному випадку оцінюватиметься адекватність використання психологічних понять, наукова проблематизація тематики, оригінальність гіпотез, самостійність мислення і креативність висловлених ідей.

Успішно виконана робота оцінюється як "зарахована". Студенти, які не виконали індивідуальну роботу або вона не зарахована викладачем, до складання іспиту з курсу "Психологія мистецтва та арттерапія" не допускаються.

7. Тренінг з дисципліни

Тема: «Я іншими очима»

Завдання тренінгу: 1) дослідження особливостей самопрезентації та сприймання іншими образу «Я»;

2) розробка та оформлення аспектів інтерпретації особистості у зрізі самоусвідомлення та самосприймання і водночас соціальної перцепції; комплекс особистісних рис, самоідентифікація клієнта виражаються через символічний чи метафоричний образ, обраний ним для самопрезентації.

Структура тренінгу

Частина тренінгу	Завдання тренінгу	Вправи
Вступна	Створити сприятливий психологічний простір. Засвоїти правила роботи групи. Налагодження зворотнього зв'язку "студент-група" і "група-студент".	Знайомство. Правила. Розминка. Очікування. Вправи на рефлексію.
Основна	Оцінка рівня поінформованості щодо проблеми. Актуалізація проблеми та конкретних завдань для її вирішення. Надання інформації. Засвоєння знань. Формування умінь, навичок. Підведення підсумків щодо змісту роботи.	Інтерактивні техніки. Вправи на оцінку групових процесів, стану групи.

Заключна	Підведення підсумків щодо процесу роботи. Оцінка отриманого досвіду. Налаштування учасників на атмосферу звичайного життя.	Вправи на рефлексію та відновлення сил учасників. Прощання.
-----------------	---	---

8. Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Психологія мистецтва та арт-терапія» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні сучасної навчальної і наукової фахової літератури.

№ п/п	Пропонована тематика
1	Психологія мистецтва як галузь наукових досліджень.
2	Сприймання і розуміння художнього образу.
3	Мистецтво як соціокультурний феномен та чинник соціалізації особистості.
4	Розвиток психологічних уявлень про природу творчості.
5	Основи концепції креативності.
6	Концепція креативності та закономірності формування творчої особистості на вікових етапах.
7	Психологічні особливості творчості у різних аспектах життєдіяльності особистості.
8	Особливості напрямків творчості в різних видах діяльності.
9	Творчі здібності та обдарованість.
10	Творча особистість та її розвиток.
11	Вихідні арт-терапевтичні поняття та особливості арт-терапевтичної діяльності.
12	Форми арт-терапевтичної роботи.
13	Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення, способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.
14	Арт-терапія для дітей і підлітків, структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми.
15	Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер, арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство.
16	Корекція страхів методами арт-терапії.
17	Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку та правопорушниками.
18	Використання арт-терапії в роботі з бездомними.
19	Танець і терапія мистецтвом.
20	Казкотерапія.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Психологія мистецтва та арт-терапія” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- презентації результатів виконаних завдань і досліджень;
- оцінювання результатів модульних контрольних робіт;
- оцінювання результатів КПЗ;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- підсумковий екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Психологія мистецтва та арт-терапія” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
Усне опитування під час занять (10 тем по 5 балів = 50 балів). Контрольна робота 50 балів	Усне опитування під час занять (10 тем по 5 балів = 50 балів). Контрольна робота 50 балів	1. Написання КПЗ, яке включає: підбір валідних психодіагностичних методик, аналіз та інтерпретація емпіричних даних, оформлення роботи згідно вимог = 60 балів 2. Захист КПЗ = 30 балів 3. Оцінка за тренінг = 10 балів	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 40 балів. У підсумку 80 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-20

2	Проекційний екран	1-20
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1-20
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-20
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	1-20
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-20
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-20
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-20
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-20

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Науменко О. А., Шалапа С. В. Емоційний інтелект як важливий складник розвитку хореографа нової формації. *Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі*: зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20–21 трав. 2020 р. Ч.1 Київ, 2020. 216 с.
  2. Науменко О. А. Естетична свідомість як чинник формування життєвого простору художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва. *Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва*: зб. Матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 16–17 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С.82-89.
  3. Науменко О. А. «Уявлення про психологічні детермінанти творчого мислення майбутніх працівників закладів культури» / матер. 1-го Міжнародного симпозіуму з інтелектуальної економіки, управління та освіти, 20 вер. 2019р. Вільнюс, 2019. С. 353-355.
  4. Науменко О. А. Сучасні діячі хореографічного мистецтва України в авторській програмі «Колесо любові» на Емігрантському радіо. *Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі* // матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 03 червня. 2022 р.). Київ, 2022. С. 20-24.
- Основна література:
5. Ільїна Н. М. Психологія творчості та обдарованості: навчальний посібник. 2-ге вид., виправл., переробл. Суми: Університетська книга, 2022. 234 с.
  6. Свааб Діб. Наш творчий мозок. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2019. 464 с.
  7. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
  8. Туриніна О.Л. Психологія творчості: навч. посіб. Київ, МАУП, 2007. 160 с.
- Допоміжна література:
9. Біла І. М. Психологія дитячої творчості: Київ: Фенікс, 2014. 200 с.
  10. Біла І. М. Розвиток стратегічних тенденцій аналогізування в творчій діяльності старших дошкільників: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2006. 240 с.

11. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник для студ. психол. і пед. спец-ей 2-ге видан., випр. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 968 с.
12. Клименко В. В. Психологія наукової творчості. Київ : Аверс, 1998. 191 с.
13. Кучерявий О. Г. Педагогіка і психологія дитячої творчості (аспект самоформування вмінь організовувати творчість дітей). Київ: Вища шк., 1998. 155 с.
14. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості. Київ: ІЗМН, 1996. 235 с.
15. Розвиток пізнавальних процесів дитини / За ред. С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. Київ : Мікрос-СВС, 2003. 112 с.
16. Розвиток творчих здібностей дітей: Метод. рек. / За ред. Л. В. Карпенко. Суми: Університетська книга, 2000. 54 с.
17. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. Київ: Полпрофкнига, 1996. 405 с
18. Children's Play. Research Developments and Practical Applications / Edited By Peter K. Smith. London : Routledge. 2019. 162 p.
19. Struik Arianne. Treating Chronically Traumatized Children. The Sleeping Dogs Method. London : Routledge. 2019. 342 p.
20. Vosniadou S. The Development of Students' Understanding of Science. *Frontiers Education*. 2019. DOI: 10.3389/educ.2019.00032.